

NYILATKOZAT

A gyermekvédelmi rendszer átvilágításának hatásairól és következményeiről

A Gyermekjogi Civil Koalíció (a továbbiakban: Koalíció) korábbi állásfoglalásaiban¹ több alkalommal is felhívta a döntéshozók figyelmét arra, hogy a gyermekvédelmi rendszer diszfunkcionális jelenségeire elsősorban nem az egyre gyakoribb jogszabálmódosítások jelentenek megoldást, hanem a **meglévő rendszer hatékonyabb működtetése**. A Koalíció aggodalommal tapasztalja, hogy a közelmúltban hatályba lépett gyermekvédelmi jogszabálmódosítások² alkalmazása során **súlyosan sérültek a gyermekvédelmi szakemberek és a nevelőszülők (valamint közeli hozzátartozóik) alapvető emberi jogai**, így különösen az **emberi méltósághoz való jog, magánélethez való jog, valamint személyes adatok biztonságához fűződő jog**. Emellett az is nyilvánvalóvá vált, hogy az intézkedések hatására a gyermekvédelem aktuális égető problémái sem oldódtak meg, sőt, tovább eszkalálódtak **a gyermekvédelmi szakemberek és nevelőszülők aggasztó mértéket öltő pályaelhagyásával**.

A jogalkotó célja a törvény³ indokolása szerint a gyermekvédelmi rendszer működésének ellenőrzését segítő intézkedések és szigorúbb alkalmazási feltételek bevezetése volt. Ugyanakkor, a **Koalíció** álláspontja változatlan⁴ abban a tekintetben, hogy a **bevezetett intézkedések nem alkalmasak a jogalkotói cél megvalósítására**, nevezetesen a gyermekvédelmi szakemberek és a nevelőszülők **szakmai alkalmasságának megítélésére**. Természetesen a Koalíció is fontosnak tartja, hogy csak olyanok foglalkozzanak gyerekekkel, akik személyi és szakmai kompetenciáikban is alkalmasak erre a feladatra.

A bevezetett gyermekvédelmi átvilágítás következtében - a Koalíciói tagszervezeteinek beszámolóí szerint is - **aggasztó mértékben megnőtt a gyermekvédelmi pályát elhagyó szakemberek, illetve nevelőszülők száma**, egy egyébként is **súlyos szakemberhiánnyal** sújtott szociális területen. **Az intézkedések nem erősítik meg a bizalomvesztetté vált gyermekvédelmi szakma hitelességét sem.**

¹ GYJCK [ÁLLÁSFOGLALÁS](#) a gyermekek valós védelméről a 2024. évi XXIX. és a 2024. évi XXX. törvények alapján MIT KÍVÁN A MAGYAR GYERMEKVÉDELMEM" GYJCK [JAVASLATOK](#) 40 PONTBAN A GYERMEKVÉDELMI RENDSZER MEGÚJÍTÁSÁRÓL

² Kifogástalan életvitel és megbízhatósági vizsgálat, valamint pszichológiai alkalmassági vizsgálat

³ 2024. évi XXX. törvény a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról

⁴ lásd [ÁLLÁSFOGLALÁS](#) a gyermekek valós védelméről a 2024. évi XXIX. és a 2024. évi XXX. törvények alapján

1. Pályaelhagyó gyermekvédelmi szakemberek és nevelőszülők

A gyermekvédelmi átvilágítás mintegy 12 ezer gyermekvédelmi dolgozót érintett. Az alapvető jogokat sértő, méltatlan intézkedés miatt a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság intézményeiben dolgozó **4241 gyermekvédelmi munkatárs 6 százaléka távozott**, aminek következtében becslések szerint további **több száz nevelésbe vett gyermek** gondozása vált bizonytalanná.⁵

A kifogástalan életvitel ellenőrzésen való részvétel megtagadása következtében a Belügyminisztérium közlése szerint⁶ az évek óta stagnáló tendenciát⁷ mutató **nevelőszülői létszám (5887 fő) legalább 113-mal csökkent**, ugyanis ennyi **nevelőszülő** döntött eddig úgy, hogy biztosan **felhagy hivatása gyakorlásával**. Ennek hatására becslések szerint mintegy **200-300 gyermeknek sérült** - más gyermekjogok mellett - **a családban nevelkedéshez való joga**, figyelembe véve azt a tényt, hogy a nevelőszülői rendszerből egyébként is mintegy 2000 nevelőszülő hiányzik, és ezért a tizenkét év alatti gyermekek nevelőszülői elhelyezése sem teljesülhet. A nevelőszülők száma az elmúlt években stagnált.⁸ E jelenség mögött meghúzódó legfőbb okok között említik a **nevelőszülők anyagi és társadalmi elismerésének hiányát, és a nekik, illetve a gondozott gyerekeknek nyújtott megfelelő szolgáltatások elégtelenségét, vagy teljes hiányát, amelyre a Koalíció is felhívta már korábban a figyelmet.**⁹ A pszichológiai alkalmassági és kifogástalan életvitel vizsgálat a nevelőszülők (és hozzátartozóik) **magánszférájába való indokolatlan beavatkozással, az emberi méltóságot sértő, megalázó és megfélemlítő módon** tovább erősíti a stagnáló trendet és nem növeli a gyerekvédelmi dolgozók megbecsültség érzését.

2. Alapvető jogokat sértő és a szakmai alkalmasság megítélésére alkalmatlan gyermekvédelmi átvilágítás

Nyár végén az Index kérdésére a Nemzeti Védelmi Szolgálat [közölte](#), hogy a kifogástalan életvitel ellenőrzésen titkos információgyűjtést nem folytat és nem tesz fel szexuális szokásokra vonatkozó kérdéseket. Ugyanakkor a **Koalíciónak tudomása van több olyan gyermekvédelmi dolgozóról és nevelőszülőről**, ezek közül több középkorú, nyugdíj előtt álló nőről, akiknek a **pszichológiai alkalmassági vizsgálatán** a szakmai alkalmasság felmérésére alkalmatlan, **megalázó és zavarbaejtő, a szexualitással kapcsolatos kérdésekre kellett válaszolniuk**, (pl.: *mikor vesztette el a szüzességét, egyedülálló nőként hogyan él szexuális életet, illetve hetente hány alkalommal és milyen módszerekkel él szexuális életet*). A Koalíció **elfogadhatatlannak** tartja, hogy a gyermekvédelmi dolgozók és nevelőszülők **magánszférájába ilyen mértékben indokolatlanul beavatkozzon az állam**.

A kifogástalan életvitel ellenőrzés és a pszichológiai alkalmassági **vizsgálat** indokolatlan és **alkalmatlan** intézkedés az érintett szakemberek és nevelőszülők **etikai és hivatásbeli alkalmasságának megítélésére**, mert a vizsgálat nem mutat valós képet arról, hogy

⁵ https://nepszava.hu/3245984_gyermekvedelem-neveloszulok-eletvitel-ellenorzes-e-katonak-gyermekfelugyelo

⁶ https://nepszava.hu/3248361_neveloszulok-gyermekvedelem-felmondas-atvilagitas-eletvitel-ellenorzes

⁷ <https://tamogatoweb.hu/neveloszulok-2/>

⁸ https://www.ksh.hu/stadat_files/szo/hu/szo0019.html

⁹ GYJCK [Nyilatkozat](#) Jó szülő-e az állam? A családból kiemelt gyermekek nevelőszülői ellátásáról

valójában az érintettek milyen szakemberek, hogyan bánnak a rájuk bízott gyermekekkel. Erre való tekintettel a Koalíció **rendkívül aggályosnak** tartja, hogy a **kormányzati kommunikáció úgy interpretálja**¹⁰ a kifogástalan életvitel vizsgálat megtagadását, mintha az a nevelőszülő alkalmatlanságának beismerése lenne.

A Koalíció szolidaritását fejezi ki valamennyi gyermekvédelmi szakember és nevelőszülő mellett, akik a méltatlan és alapvető emberi jogokat sértő vizsgálat ellenére is maradnak és továbbra is figyelemmel, szeretettel, szakmaisággal fordulnak a gyerekek és családjaik felé. A rendszert elhagyó szakembereknek pedig köszönjük azt az időt, amit úgy töltöttek a gyerekekkel, családjaikkal, hogy az támogatta és segítette őket.

3. Mi szükséges a hatékony gyermekvédelmi “átvilágításhoz”?

A Koalíció messzemenőig egyetért azzal a jogalkotói szándékkal, miszerint olyan személy ne dolgozhasson gyermekek közelében, akivel kapcsolatban etikai, hivatásbeli aggályok merülnek fel, illetve akiről feltételezhető, hogy a gyermekeket fizikailag, szexuálisan vagy lelkileg bántalmazhatja. Ugyanakkor a Koalíció álláspontja szerint a **gyermekekkel szembeni visszaélések megelőzésére** a mostani “gyermekvédelmi átvilágítás” alkalmatlan.

A gyermekek elleni visszaélésekkel, kizsákmányolással és elhanyagolással szembeni védelem egyik nemzetközileg elterjedt “jó gyakorlata” az ún. **gyermekbiztonsági (gyermekvédelmi) protokollok, szabályzatok** alkalmazása. A gyermekbiztonsági protokollok felkészítik és tájékoztatják a gyerekeket és a gyermekekkel kapcsolatba kerülő szakembereket, munkatársakat, és laikusokat a kötelezettségeikről és az ezek elmulasztásával járó szankciókról, illetve adekvát és átlátható eljárásrendet biztosítsanak arra az esetre, amennyiben a visszaélés már bekövetkezett. A gyermekbiztonsági (gyermekvédelmi) protokollok, szabályzatok személyi hatálya a szakmai gyermekvédelmi munkát végző szakembereken túl kiterjed a gyermekekkel potenciálisan kapcsolatba kerülő valamennyi személyre (portás, takarító személyzet stb.).

A gyermekbiztonsági protokoll megfelelő működtetése esetén érvényesül a gyermekvédelemben elsődleges **megelőzés** mint **alapelv**, továbbá a gyermekekkel szembeni erőszakra jó eséllyel fény derül és nem marad következmény nélkül. **Ennek érdekében nagyobb érvényt kell szerezni - képzéssel, továbbképzéssel is - a nemrég módosított, a gyermekvédelmi intézményekben történt bántalmazási esetek kivizsgálására és kezelésére vonatkozó ágazati módszertannak is.**¹¹

Emellett a **gyermekvédelem ágazati irányítója tárja fel, elemezze és megállapításait tegye nyilvánossá a gyermekvédelmi intézményi bántalmazások okai és tendenciái tekintetében is, miután 2024 tavaszán soron kívüli hatósági vizsgálatot rendelt el a mintegy 500 bentlakásos gyermekvédelmi intézményben, a bántalmazási esetek belső kivizsgálására fókuszálva.** A legutóbbi sajtóvisszhangot kiváltó esetben a bicskei gyermekotthon portása követett el visszaélést. Az iskolai, sportegyesületi, egészségügyi intézményekben és táborozás során történt bántalmazások napvilágra kerülése arra is

¹⁰<https://444.hu/2024/09/17/fulop-attila-szerint-aki-nem-veti-ala-magat-a-gyermekvedelmi-atvilagitasnak-az-vesz-elyes-a-gyerekekre>

¹¹https://tamogatoweb.hu/letoltes2024/modszertan_bantalmazas_20240926.pdf

rámutat, hogy ezen megelőző **intézkedésekre és a megfelelő beavatkozási, kezelési módszerekre mindenhol szükség van, ahol gyerekekkel dolgoznak, foglalkoznak.**

A gyermekvédelemben dolgozók és nevelőszülők **hatékony és az emberi méltósággal összeegyeztethető átvilágítására is számos nemzetközi jó gyakorlat**¹² ismert. Azonban ahhoz, hogy ezek Magyarországon is meghonosíthatóak és hatékonyan alkalmazhatók legyenek, **első lépésként a gyermekvédelmi hivatás társadalmi és anyagi presztízst kell megeremteni** és megszüntetni a gyermekjóléti és -védelmi ágazatban a szakemberek hiányát. A nemzetbiztonsági jellegű **gyermekvédelmi átvilágítások és a szankcióközpontú szemlélet nem célravezetőek**, helyettük a preventív gyermekvédelmi szemlélet meghonosodása és a gyermekjóléti észlelő- és jelzőrendszer diszfunkcionális működése mögött meghúzódó okok feltérképezése és kezelése lenne célravezető.

A megelőzés hatékony módja a gyerekek tájékoztatása, felkészítése és támogatása abban is, hogy bármilyen felmerülő probléma esetén tudják, hogy kik azok a megbízható felnőttek, akikhez fordulhatnak, mely segélyvonalakat, panaszmechanizmusokat vehetik igénybe. Ugyancsak kiemelkedően fontos, hogy az alkalmasság megállapítása minden a gyerekekkel kapcsolatba kerülő személyre kiterjedjen.

Meggyőződésünk, hogy **a gyermekvédelmi rendszer kihívásai** szakmailag megalapozott koncepció alapján, a benne dolgozók társadalmi, anyagi megbecsülésével, a képzés, továbbképzés fejlesztésével és valamennyi érintett, így a gyerekek bevonásával, konszenzusra törekvő **közös munkával orvosolhatóak. A Gyermekjogi Civil Koalíció továbbra is készséggel bocsátja rendelkezésre** a gyermekjogokkal, gyermekjóléttel és -védelemmel kapcsolatos tudását, tapasztalatát és nyitott a szaktárcával és a döntéshozókkal való szakmai egyeztetésekre annak érdekében, hogy a gyermekvédelemben igazi, érdemi reform születhessen, amely alkalmas arra, hogy Magyarországon valamennyi gyermek jóléte és jólléte, erőszakmentes, örömteli gyermekkorhoz való joga és testi, lelki, érzelmi fejlődése biztosítva legyen.

Mindezen jogi aggályokra figyelemmel a **Gyermekjogi Civil Koalíció az érintett gyermekvédelmi dolgozók "átvilágítása" jelenlegi formájának és tartalmának azonnali módosítását tartja indokoltnak** és felkéri a gyermekvédelmi ágazat szakmai irányítóját, hogy a **gyermekvédelmi rendszer valós kihívásaira reagáljon**, ami egyrészt adatokon és tényeken alapuló **felmérést igényel** a problémák kapcsán, másrészt **szemléletbeli változást**, a rendszerben dolgozók anyagi és erkölcsi megbecsülését, képzését, továbbképzését, továbbá a **szükséges feltételek biztosítását** annak érdekében, hogy a gyerekek jogai ne sérüljenek a szakember hiányból adódóan sem.

Budapest, 2024. október 1.

A Gyermekjogi Civil Koalíció szervezetei részéről:

Család, gyermek, ifjúság Közhasznú Egyesület

¹² CHS Alliance: Safer Recruitment [Guidelines](#), Child Matters and Children's Action Plan: Safer recruitment Safer children - [Guidance](#) for choosing safe people to work with children

Főnix Mozgalom
Gyerekesély Közhasznú Egyesület (GYERE)
Háttér Társaság
Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány
Igazgyöngy Alapítvány
Jogismeret Alapítvány
Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány
Magyar Női Érdekérvényesítő Szövetség
Magyarországi Terre des hommes Alapítvány "Lausanne
MPT Gyermekérdekek Szakosztály-Korczak Munkabizottság
Országos Gyermekvédő Liga
Pressley Ridge Magyarország Alapítvány
Rosa Parks Alapítvány
SOS Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa
Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete
Szociális Szakmai Szövetség
Társaság a Szabadságjogokért (TASZ)
Validity Alapítvány
Világszép Alapítvány

és egyéni szakértők, mint:

Aczél Anna
Adler Katalin
dr. Baracsi Katalin
Békés Zoltán
Bíró Dalma
dr. Gyulai Edina
dr. Herczeg Rita
dr. Jánoskúti Boglárka
dr. Katonáné dr. Pehr Erika
dr. Lux Ágnes
dr. Makai Éva
Negrea Vidia
Varga-Sabján Dóra
dr. Toma Andrea
dr. Tóth Zsófia

A nyilatkozattal megfigyelő szervezetként egyetért:

Civil Közoktatási Platform
Emberi Jogi Nevelők Hálózata (EJHA)